

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum in ratione superiori possit esse veniale peccatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

subiicit huic delectationi peruersa, qñ in eam cõsentit. Et hæc est prima subiectio, qua ei se subijcit, & ex hac subiectione consequitur qñq; ut ipsum actum inordinatũ eligat ppter hãc delectationem perfectius cõsequendam. Et qñ ad plures inordinationis tendit, ad hoc quod delectationem consequat, tanto magis in peccato progredit. Totius tñ isti progressus prima radix erit ille consensus, quo delectationem acceptauit, unde ibi pñtm mortale inchoatur. Vnde simpliciter concedimus consensum in delectationem fornicationis, vel alterius mortalis, pñtm esse mortale. Ex quo sequitur quod quicquid homo agit ex consensu talis delectationis ad hoc, ut huiusmodi delectationem nutriat, vel teneat, sicut sunt turpes actus, vel libidinoso oscula, vel aliquid huiusmodi, totum est mortale pñtm.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ sicut Au. dicit in Euch. oratio dominica, & alia huiusmodi non solum ad delenda peccata uenialia valent, sed ad remissionem mortalium, quamuis non ita sufficiant ad delectationem mortalium, sicut uenialium.

AD II. Dicendum, q̄ delectatio illa q̄ consequitur cogitationem de fornicatione ex parte cogitati, est mortalis s̄m suum genus: sed per accidens tñ est ueniale pñtm, in quantum s̄p̄uenit assensum deliberatum in quo perficit ratio pñtm mortalis, sine quo si corpus ingnaret per uolentiam ð non esset pñtm mortale: q̄ non potest ingnari corpus in inuentione peccati, sine consensu mentis, ut dixit Lucia. Et iõ qñ consensus aduenit, remouet prædictũ accidens, & fit peccatum mortale: sicut accideret in ea q̄ p̄ uolentiam corrumpitur, si consentiret.

AD III. Dicendum, q̄ tota inordinatio fornicationis undecumq; contingat, redundat in delectationem, quæ ex ipsa causatur. Vnde qui huius generis delectationem approbat, mortaliter peccat.

AD IIII. Dicendum, q̄ si aliquis delectaretur in cogitatione homicidij propter ipsam rem cogitam, hoc non esset, nisi per affectionem quam haberet ad homicidij, & ita peccaret mortaliter: sed si aliq̄ delectaret in cogitatione mali pp̄ notitiam eorum de quib. cogitat, vel propter aliquid huiusmodi, non erit peccatum mortale semper, sed reducet ad aliquod aliud genus peccati scilicet ad curiositatem, vel aliquid aliud huiusmodi.

AD V. Dicendum, q̄ illa delectatio, quæ fuit uenialis, numquam eadem numero erit mortalis, sed actus consensus superueniens erit mortalis.

AD VI. Dicendum, q̄ quis ratio superior sola p se conuertatur ad Deum, tamen huius conuersionis aequaliter fit particeps inferior rō, s̄m in quod a superiore regulatur: sicut concupiscibilis & irascibilis dicuntur participare aequaliter rationem, in quantum rationi obediunt: & ita uersus peccati mortalis potest pertinere ad rationem inferiorem.

AD VII. Dicendum, q̄ Aug. in lib. contra Manicheum non eodem modo exponit illa tria, sicut in 12. de Trin. In lib. n. de Trin. serpentem attribuit sensualitati, mulierem inferiori rationi, virum superioris: sed in lib. contra Manicheum serpentem sensui, mulierem concupiscentiæ, vel sensualitati, virum rationi, & ideo ratio non sequitur.

AD VIII. Dicendum, q̄ interior actus, scogitatio hęc alterius modi delectationem a delectatione actus exterioris, q̄ consequit cogitationem per se ipsam: sed delectatio q̄ consequitur cogitationem ex parte actus cogitati, reducit in idem genus, quia nullus delectat in aliquo, nisi afficiatur ad illud & apprehendat illud, ut conueniens. Vñ qui cõsen-

tit in delectationem interiorem, approbat exteriori, & vult ea frui saltem cogitando de ea.

AD IX. dicendum, quod cõsensum in delectationem prohibetur p̄cepto illo, non concupisces. Non enim sine causa de actu interiori, & exteriori concupiscentia diuersa p̄cepta dantur in lege, nihilominus tamen, si in nullo p̄cepto speciali prohiberet, ex hoc ipso q̄ fornicatio prohibet, prohibentur oia consequentia, q̄ ad idẽ genus p̄tinet.

AD X. dicendum, q̄ antequam rō delectationem perpendat, vel no documentum ipsum, non hęc inter pretatium consensum, et si non resistat: sed qñ iã perpendit rō de delectatione insurgente & de no cõmẽto consequente, utpote cum percipit hõ se totaliter per hõmõ delectationem in peccatũ ideliari, & in p̄ceptis ruere, nisi expresse resistat, ut cõsentire. Et tunc peccatum ad rōnem transfertur p̄ actum eius: quia agere, & non agere, cum quis agere dẽt, ad idẽ genus actus reducuntur, secundũ qd̄ peccatum omissionis ad peccatum actus reducitur.

AD XI. dicendum, quod uis p̄cepti Dei puenit vsque ad rationem inferiorem, in quantum ipsa participat regimen superioris.

AD XII. dicendũ, quod conuersio qua quis post deliberationem ad aliquid de gñre mali conuertit, sufficit ad rōnem peccati mortalis, quamuis post hanc cõpletionem aliqua alia cõpletio addi possit.

AD XIII. dicendum, quod sicut dicit Dio. 4. c. de Diu. nom. bonum causatur ex una tota & perfecta causa: sed malum ex singularib. defectibus, & ita plura requiruntur ad hoc, quod aliquid sit bonum meritorium, quam ad hoc, quod sit malum demeritorium: quamuis sit prior ad remunerandum bona, quam ad puniendum mala. Vnde cõsensu delectationis sine consensu operis, non sufficit ad merendum, sufficit autem ad demerendum.

AD XIV. dicendum, quod mulier de iure non debet uelle contra debitam tiri ordinationem, sed tamen de facto quandoque potest contrariũ uelle, & uult, & ita est de inferiori ratione.

RATIONES in contrarium concedimus, quamuis ultima false concludat. Procedit. n. ac si gentilis secundum superiores rationem peccare non possit. Nullus. n. est qui non assimet in aliquo esse finem humanę uitę, & cum ex illo deliberationem accipiat, ad rationem superiores pertinet.

ARTICVLVS V.

Vtrum in ratione superiori possit esse peccatum ueniale.

QVINTO queritur, utrum in rōne superiori possit esse peccatum ueniale. Et uidet quod nõ. Superioris. n. rōnis est inhære rationib. æternis. ergo & peccatum in ea esse non potest, nisi per hoc quod defleat a rationibus æternis: sed de flecti ab illis, est peccatum mortale, ergo &c.

¶ 2. Præ. Peccatũ ueniale per contemptũ fit mortale, sed non vñ esse sine contemptu, quod aliquis delibet aliquid esse malum, & a Deo puniendum, & tñ illud committere consentiat. ergo uidetur quod quicumque post deliberationem superioris rōnis in actum consentit, peccatum ueniale fit mortale.

¶ 3. Item, est aliquid in anima, in quo nõ potest esse nisi peccatum ueniale. scilicet sensualitas, & aliquid in quo potest esse ueniale & mortale. scilicet inferior rō. ergo uidetur quod ibi sit aliquid, in quo non possit esse, nisi mortale. Hoc autem non est synderesis: quia in ea nullum peccatum est, ergo &c.

¶ 4. Itẽ, in angelo & in hoie in statu innocentię, nõ poterat esse pñtm ueniale, pp̄ hoc qd̄ pñtm ueniale ex corruptione carnis orit, q̄ tunc non erat: sed rō

Quæst. di. S. Tho. EEE superior

superior est remota a carnis corruptione. ergo &c.

SED CONTRA, consensus in actum peccati est grauior, quam ipse actus peccati. sed consensus in actum uenialis peccati ad superiorem rationem pertinet. ergo &c.

¶ 2 Item subitus motus infidelitatis peccati ueniale est, & non est nisi in superiori ratione. ergo &c.

RESPON. Dicendum, quod in superiori parte rationis potest esse peccatum ueniale & mortale: sed tamen aliqua materia est, circa quam non potest esse nisi peccatum mortale, quod sic patet. Superior enim ratio habet actum circa aliquam materiam directe, scilicet circa rationes aternas, & circa aliquam materiam indirecte, scilicet circa rationes temporales, de quibus iudicat secundum rationes aternas. Circa materiam autem propriam, scilicet circa rationes aternas habet actum duplicem, scilicet subitum & deliberatum. Cum autem peccatum mortale non perficitur, nisi post actum deliberationis, poterit esse in superiori ratione peccatum ueniale, quando erit motus subitus; mortale autem quando erit deliberatum, sicut in peccato infidelitatis apparet: sed circa materiam temporalium rerum non habet actum, nisi deliberatum: quia non fertur ad ea, nisi conferens ad ea rationes aternas. Unde quantum ad huiusmodi materiam si sit in genere peccati mortalis, semper actus superioris rationis erit peccatum mortale: si autem sit in genere peccati uenialis, erit ueniale, ut patet cum quis consentit in uerbis otiosis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ratio superior peccat per hoc, quod desceditur a rationibus aternis, non solum contra eas faciendo: sed faciendo preter eas, quod est peccatum ueniale.

AD II. dicendum, quod non quilibet contemptus facit peccatum mortale; sed contemptus dei solum. Et per hunc solum homo auertitur a Deo; post quantumcumque autem deliberationem in peccatum ueniale consentiat, non committit Deum, nisi forte est in peccatum illud esse contrarium precepto diuino.

AD III. Dicendum, quod hoc quod in sensualitate non potest esse peccatum mortale, contingit ex imperfectione eius. Ratio autem perfecta potentia est, & ideo in ea potest esse peccatum secundum omnem peccati differentiam. Actus uero eius potest esse in quolibet genere completus. Unde si sit in genere uenialis, est ueniale: si in genere mortalis, est mortale.

AD IIII. dicendum, quod quamuis ratio superior non sit immediate carni coniuncta: tamen corruptio carnis usque ad ipsam pertingit, in quantum superior potentia ab inferioribus accipiunt.

QVÆSTIO XVI.

De Synderesi.

In tres articulos diuisa.

¶ Primo, Vtrum synderesis sit potentia, vel habitus.

¶ Secundo, Vtrum synderesis possit peccare.

¶ Tertio, Vtrum synderesis in aliquo extinguatur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Synderesis sit potentia, uel habitus.

1p. q. 99. a. 2

QVÆSTIO est de Synderesi. Et primo queritur, vtrum synderesis sit potentia, vel habitus. Et vtrum sit potentia. Ea enim que ueniunt in eandem diuisionem, sunt eiusdem generis: sed synderesis diuiditur contra concupiscibilem, irascibilem & rationalem, ut dicitur in gl. Hier. Ezech. i. sed irascibilis, & concupiscibilis, & rationalis sunt potentia. ergo & synderesis. Sed dicendum, quod non significat poten-

Super illud in quatuor partib. 10. 3.

riam absolute, sed potentiam cum habitu.

¶ 2 Sed contra, Subiectum cui accidere non diuiditur contra subiectum absolute subiectum, non enim est diuisio conueniens, aialiu aliud ho, aliud ho ab. sed habitus comparat ad potentiam, sicut accides ad subiectum. ergo non debet diuidi id, quod dicit potentiam tantum, scilicet irascibilis, concupiscibilis, & rationalis contra id, quod nominat potentiam cum habitu.

¶ 3 Item unius potentia contingit esse duobus habitus: si igitur ratione habitus una potentia contra alia distinguere, quor sunt habitus potentia, tot membra esse deberent illius diuisionis, que partes animae aduicem distinguuntur.

¶ 4 Item, nihil idem & unum potest esse regulatum & regulatum; sed potentia per habitum regulatur. ergo non potest potentia & habitus in idem coincideret, vni nomen potentiam, & habitum simul designat.

¶ 5 Item, habitus non inscribitur aliquid: sed potentie nisi: sed uniuersalia principia iuris naturalis dicuntur inscribi synderesi. ergo &c.

¶ 6 Item, ex duobus non potest unum fieri, nisi altero mutato: sed habitus naturalis, quem significat synderesis nomen, non mutatur, quia oportet manere naturalia: nec iterum potentie alia transmutantur, ergo ex habitu naturali & potentia, non potest fieri unum, ut vtrumque uno nomine nominetur.

¶ 7 Item, Synderesi opponitur sensualitas: quia sicut sensualitas semper inclinatur ad malum, ita synderesis semper ad bonum: sed sensualitas est potentia absolute, sine habitu. ergo & synderesis.

¶ 8 Item, sicut dicitur 4. Met. ro qua significat nomen est definitio. ergo illud nomen, quod non est hoc modo unum quo definibile est, uno nomine nominari non potest; sed aggregatum ex subiecto accidente, ut hoc quod dico homo albus, definitio non potest, ut probatur 7. Metap. ergo nec aggregatum ex potentia & habitu. ergo non potest habitus potentia, uno nomine nominari.

¶ 9 Item, superior ratio potentia absolute nominatur: sed synderesis est idem quod superior ratio, ut videtur in Aug. 2. li. de Lib. arb. in naturali iudicatorio, quod superioris rationis. ergo synderesis est potentia absolute.

¶ 10 Item, aut est potentia, aut habitus, aut passio. ergo uisio Philosophi, vel est insufficientis, vel non est aliquid in anima, quod sit simul potentia & habitus.

¶ 11 Item, contraria non possunt esse in eodem: sed nobis est fomes innatus, qui semper inclinatur ad malum. ergo in nobis non potest esse aliquid habitus semper inclinans ad bonum, & ita synderesis que semper inclinatur ad bonum. non est habitus, vel habitus cum potentia: sed potentia absolute.

¶ 12 Item, ad operandum sufficit potentia, & habitus. si ergo synderesis sit potentia cum habitu operato, cum synderesis inclinatur ad bonum, non sufficiens erit ex puris naturalibus ad bene operandum, quod uidetur heresis esse Pelagii.

¶ 13 Item, si synderesis sit potentia cum habitu, non est potentia passiva, sed actiua, cum habeat operationem aliquam: sicut autem potentia passiva fundatur supra materiam, ita actiua supra formam. In anima humana est duplex forma, una per quam est animal conuenit in quantum spiritus est, qui est superior anima per quam corpus uiuificatur, in quantum anima est qui est inferior. oportet ergo quod synderesis fundatur supra formam superiorem, vel inferiorem, si supra superiorem, est super-